

الْقَصَائِدُ السَّبْعُ الْعُلَوِيَّاتُ،
لِابْنِ أَبِي الْحَدِيدِ الْمَعْتَزَلِيِّ
(٦٥٦-٥٨٦ هجرى قمرى)

جلد اوّل

ترجمہ و شرح: غلام رضا گردان

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

واحد بروجرد

سرشناسه: گردان، غلامرضا، ۱۳۴۳ -

عنوان قرارداد: القصائد السبع العلویات. فارسی. شرح
عنوان و نام پدیدآور: القصاید السبع العلویات لابن ابی الحدید المعتزلی / ترجمه و شرح غلامرضا گردان؛ ویراستار جعفر
مافی، راضیه شعبان.

مشخصات نشر: قم: نشر مسطر، ۱۴۰۰ -

مشخصات ظاهری: ج.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۳۷۵-۴-۶-۱؛ ج. ۱: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۳۷۵-۳-۹-۲؛ ج. ۲:

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتاب حاضر شرحی بر کتاب «القصائد السبع العلویات» تألیف ابن ابی الحدید است.
یادداشت: کتابنامه.

موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - شعر

موضوع: Poetry — ۶۰۰-۶۶۱ Imam I, Ali ibn Abi-talib

موضوع: ابن ابی الحدید، عبدالحمید بن هبّالله، ۵۸۶ - ۶۵۵ ق. القصائد السبع العلویات - نقد و تفسیر

موضوع: شعر عربی - قرن ۷ ق. - تاریخ و نقد

Arabic poetry — ۱۳th century — History and criticism

شعر مذهبی عربی - قرن ۷ ق - تاریخ و نقد

Religious poetry, Arabic — ۱۳th century — History and Criticism

شناسه افزوده: ابن ابی الحدید، عبدالحمید بن هبّالله، ۵۸۶ - ۶۵۵ ق. القصائد السبع العلویات. شرح

رده بندی کنگره: PJA۴۲۱۰

رده بندی دیویی: ۸۹۲/۱۳۴

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۳۸۱۲۳

www.ketab.ir

الْقَصَائِدُ السَّبْعُ الْعَلَوِيَّاتُ

ترجمه و توضیح: غلامرضا گردان

ویراستار: جعفر معافی، راضیه شعبان

ناشر: مسطر

نوبت و تاریخ چاپ: اول - ۱۴۰۰

چاپ و صحافی: هنارس

قیمت: ۸۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۳۷۵-۴-۶-۱

تیراژ ۲ - ۱ جلد

کلیه حقوق مادی و معنوی برای مؤلف محفوظ می‌باشد.

فهرست موضوعات

عنوان	شماره صفحه
پیشگفتار	۶
شرح حال ابن ابی الحدید	۱۲
بخش اول: فتح خیبر به روایت اهل سنت	۲۶
قصیده اول: فتح خیبر	۴۳
بخش دوم: فتح مکه به روایت اهل سنت	۱۰۶
قصیده دوم: فتح مکه	۱۱۵۴
بخش سوم: کارزار علی (علیه السلام) بر تأویل قرآن در سه جبهه	۱۶۴
قصیده سوم: در وصف علی علیه السلام	۱۸۳
قصیده چهارم: واقعه‌ی جمل	۲۰۴
قصیده پنجم: وصف امام علی علیه السلام	۲۳۶
قصیده ششم: در وصف و مدح علی علیه السلام	۲۹۲
قصیده هفتم: در اوصاف علی علیه السلام	۳۵۸
کشف الایات	۴۰۵
واژگان	۴۳۰

پیشگفتار

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَكَفَى وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ الْمُصْطَفَى وَآلِهِ مَصَابِيحِ الدُّجَى وَالْحُجَجِ
الْوَاضِحَةِ لِأَهْلِ الْحِجَابِ

راز تفوق مسلمانان در پرهیز از تفرق و تشعب بوده و بنیاد سعادتشان در تمسک به «حبل الله» است؛ که حق - جل و علا - در آیه «واعتصموا بحبل الله جميعاً ولا تفرقوا» بدان امر فرموده است؛ و اگر خدای ناخواسته این ریسمان الهی و حبل متین به دسیسه عالمان متهتک و جاهلان متنسک و سیاستمداران غافل از حق، از چنگ مسلمانان خارج شود راهی جز طریق اضمحلال و تباهی و ضلالت و گمراهی باقی نمی ماند و عالمان بزرگ اعم از شیعه و سنی با توجه به این امر مهم، همواره ندای اتحاد سر داده و از تفرقه و تشتت بر حذر داشته و با تکیه بر قرآن و سنت، «حبل الله» را ولایت علی بن ابی طالب - علیهما السلام - دانسته اند و در تصنیفات منشور و منظوم خویش بدان اشارت فرموده اند. امام شافعی - رضی الله عنه - در این خصوص ایاتی را سروده است و در آن به تصریح، ولای اهل بیت پیامبر - صلی الله علیه و آله - را «حبل الله» و «کشتی نجات» می داند که تمسک بدان از سوی خداوند سبحان به ما امر شده است:

وَلَمَّا رَأَيْتُ النَّاسَ قَدْ ذَهَبَ بِهِم
مَذَاهِبُهُمْ فِي أَبْحُرِ الْغَيِّ وَالْجَهْلِ
رَكِبْتُ عَلَى إِسْمِ اللَّهِ فِي سَفْنِ النَّجَاوِ
وَهُمْ أَهْلُ بَيْتِ الْمُصْطَفَى خَاتَمِ الرُّسُلِ
أَمَسَكْتُ حَبْلَ اللَّهِ وَهُوَ وَلَاؤُهُمْ
كَمَا قَدْ أَمَرْنَا بِالتَّمَسُّكِ بِالْحَبْلِ

و حاکم حَسْكَانی که از حفاظ بزرگ حنفی مذهب است در کتاب «شواهد التنزیل» فصلی را به این موضوع اختصاص داده و به نقل احادیث متعددی در خصوص شأن نزول آیه مذکور پرداخته است. از جمله روایاتی که حَسْكَانی به نقل از عبدالله بن عمر در کتاب خویش بدان اشاره نموده، حدیث قدسی «وَلَايَةُ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي آمِنَ مِنْ عَذَابِي» است.

باری گفتار این عالمان و دانشوران انگیزه‌ای شد که حقیر نیز به ترجمه و شرح کتاب ارزشمند «القصاصُ السبعُ العلویات» مبادرت نماید؛ کتابی که متضمن ابیاتی در مدح و منقبت مولی‌الموحدین امیرالمؤمنین - علیه السلام - است و ابن ابی الحدید - که از شیوخ معتزله است و در همین قصاید در ضمن مدایح حضرت امیر به معتزلی بودن خود اشاره کرده، می‌گوید:

وَرَأَيْتُ دِينَ الْإِعْزَالِ وَإِنِّي أَهْوَى لِأَجْلِكَ كُلَّ مَنْ يَشْتَعِبُ

-به‌دوراز تعصب و عناد با توجه به احادیث نبوی به رشته نظم کشیده است تا جایی که برخی او را شیعه پنداشته‌اند؛ درحالی‌که در شرح گران‌سنگ نهج‌البلاغه که حاکی از استقلال رأی اوست و می‌توان آن را از کتب مهم و معتبر ادبی و تاریخی و کلامی او دانست بارها و بارها به مذهب خود اشاره می‌نماید؛ و از آن میان، خطبه آغازین این شرح است؛ آنجا که می‌گوید: «وَقَدْ أَمَّ الْمَفْضُولَ عَلَى الْأَفْضَلِ لِمَصْلَحَةِ إِقْتِصَافِهَا التَّكْلِيفُ...»

و این مطلب دال بر معتزلی بودن اوست؛ زیرا که به عقیده اصحاب این مکتب، لازم نیست که امام در همه جهات از دیگران افضل و برتر باشد... به‌هر حال امید است

